

Bibliotheekstatistiek 2019

Bibliotheek blijft groeien in maatschappelijke rol

In 2019 organiseerden openbare bibliotheken circa 220 duizend activiteiten: 15% meer dan in 2018. Ook het aantal personeelsleden en vrijwilligers dat ingezet werd voor deze en andere dienstverlening van de bibliotheken, nam toe. Dit blijkt uit de bibliotheekgegevens die de KB over het jaar 2019 heeft verzameld en in samenwerking met het CBS heeft gepubliceerd. De statistieken tonen aan dat steeds meer bibliotheken de rol van brede maatschappelijke bibliotheek vervullen en zich inzetten voor de maatschappelijke opgaven uit het Bibliotheekconvenant.

TEKST: ANNEMIEK VAN DE BURGT, ADVISEUR ONDERZOEK EN KENNISDELING, KB

Veranderende rol van de bibliotheek

In het Bibliotheekconvenant 2020-2023 wordt het belang van een volwaardige lokale bibliotheekvoorziening benadrukt. Dit is een voorwaarde om een bijdrage te kunnen leveren aan drie grote maatschappelijke opgaven waar de bibliotheken zich de afgelopen en ook de komende jaren op richten: het bestrijden van laaggeletterdheid, het bevorderen van digitale inclusie en het stimuleren van persoonlijke ontwikkeling. De collectie was en is nog steeds een belangrijk onderdeel van de lokale bibliotheekvoorziening. De omvang van de fysieke collecties, het aantal uitleningen en het aantal leden van de bibliotheek nemen al jaren gestaag af. Daartegenover staat echter een groei van de landelijke digitale openbare bibliotheek. Het ledenbestand van de fysieke bibliotheek is nog steeds groter dan dat van de

digitale bibliotheek. Eén van de tien volwassenen en zeven van de tien kinderen in Nederland zijn lid van de lokale bibliotheek. Circa 3% van de bevolking is (ook) lid van de online Bibliotheek.

Maatschappelijke waarde

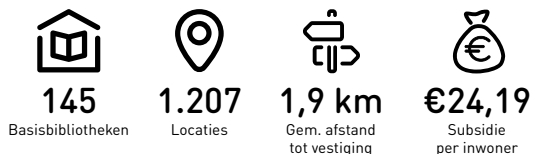
Naast het uitlenen van de collectie zetten bibliotheken steeds vaker andere vormen van dienstverlening in om hun maatschappelijke taak te vervullen. Zo organiseren bibliotheken diverse activiteiten en zetten ze het bibliotheekgebouw in als ontmoetings-, studie- en werkplek. Bibliotheken organiseerden in 2019 ruim 220 duizend activiteiten rondom de vijf kernfuncties van de bibliotheek: educatie en ontwikkeling (48% van de georganiseerde activiteiten), leesbevordering en literatuur (31%), kunst en cultuur (8%), kennis en informatie (7%), en ontmoeting en debat (6%). Met activiteiten op het gebied van taalvaardigheid (ruim 53 duizend activiteiten) en digitale vaardigheden (17 duizend) voor volwassenen en leesbevordering voor kinderen (26 duizend) werd ook in 2019 al ingezet op de maatschappelijke opgaven die terugkomen in het convenant. Het grootste deel van deze activiteiten in de bibliotheek is ook zonder lidmaatschap toegankelijk, wat ook terug te zien is in de stijgende bezoekersaantallen van de afgelopen jaren. In 2019 trokken de bibliotheken gezamenlijk circa 63 miljoen bezoekers.

Meer personeel en vrijwilligers

De verschuiving van de klassieke uitleenbibliotheek naar de brede maatschappelijke bibliotheek is ook zichtbaar in de personeelscijfers. Zo is het aantal medewerkers in loondienst gestegen tot circa zeventienduizend, waarvan ruim een kwart een specifieke programmafunctie vervult, zoals coördinator basisvaardigheden, educatief specialist of mediaconsulent.

Openbare bibliotheken in Nederland (2019)

FYSIEKE COLLECTIE

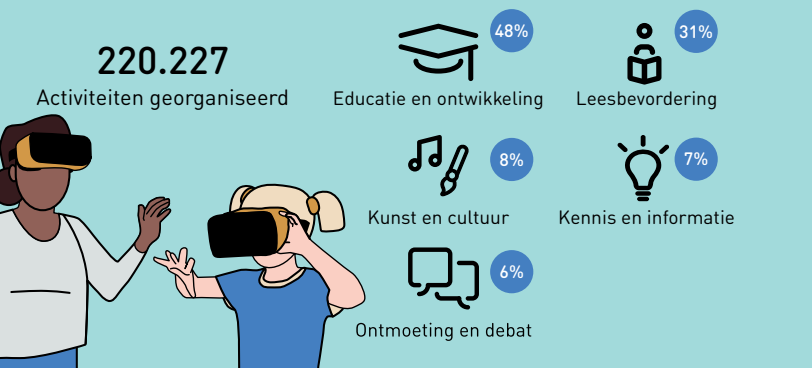
DIGITALE COLLECTIE

BEZOEKERS

ACTIVITEITEN

PERSONEEL

KB } nationale bibliotheek

Bron: www.bibliotheekinzicht.nl/bibliotheekstatistiek

Daarnaast waren er in 2019 ongeveer 22 duizend vrijwilligers actief in de bibliotheken. De meeste bibliotheken zetten deze vrijwilligers in voor activiteiten met betrekking tot spreekvaardigheid (92% van de bibliotheken), digivaardigheids cursussen (92%) en/of voorlezen (84%).

Publicatie op Bibliotheekinzicht en StatLine

De kerncijfers over het openbare bibliotheekstelsel zijn terug te vinden in het dossier Bibliotheekstatistiek 2019 op Bibliotheekinzicht.nl. In dit dossier komen de belangrijkste uitkomsten van de Gegevenslevering Wsob 2019 aan bod en worden de resultaten in bredere context geplaatst. Zo lees je meer over het belang van datageïnformeerd werken en hoe je deze resultaten hiervoor kunt inzetten. Ook biedt het een kijkje over de grenzen met internationale bibliotheekstatistieken en zet het handige tools en definities op een rij. Daarnaast zijn de uitkomsten verwerkt in een infographic en een overzichtelijk dashboard, waarin je kunt filteren op landelijk, provinciaal en lokaal niveau en bibliotheken met elkaar kunt vergelijken. Ook de ruwe datasets die ten grondslag liggen aan het dossier en het dashboard zijn op Bibliotheekinzicht terug te vinden. Een deel van de uitkomsten wordt op geaggregeerd niveau voor het totaal aan openbare bibliotheken gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) op StatLine.

Achtergrond Wsob-gegevenslevering

Vanuit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) zijn alle openbare bibliotheken, provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's) en de KB verplicht om gegevens aan te leveren aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De KB verzamelt en analyseert deze gegevens en presenteert deze in de vorm van het dossier Bibliotheekstatistiek aan het ministerie en het netwerk. Voor de samenstelling van het dossier put de KB uit enquêtegegevens van de Bibliotheekmonitor, het Datawarehouse, GIDS, de gegevenslevering door de POI's en openbare bibliotheken op de BES-eilanden, en de cijfers omtrent de landelijke digitale openbare bibliotheek. In aanvulling op het dossier, het dashboard en de artikelen op Bibliotheekinzicht ontvangen alle bibliotheekorganisaties een individuele infographic, waarin de resultaten op lokaal niveau worden gepresenteerd.

Naschrift

Meer informatie is te vinden op:
www.bibliotheekinzicht.nl/dossiers/bibliotheekstatistiek-2019
www.bibliotheekinzicht.nl/instrumenten/databank
www.bibliotheeknetwerk.nl/onderzoek/bibliotheekmonitor